

סעיף הדת' הנחלש בתעודת הזהות הלאומית

הלחן התייחסות ראשונית, כ'עובר ושב', ל'סקר גוטמן' שנערך בשנת תשנ"ט, ועיקרי ממצאיו התפרסמו בגיליון 'צהר' יא.

א. בין המחצית המלאה לריקה

מורגלים היינו לנפנף בגאווה ב'סקר גוטמן' הקודם (תשנ"א) ולהבליטו כמצביע על זהותם היהודית של אזרחי ישראל (היהודים) יותר ממה שנוטים לחשוב בדרך כלל. הופתענו להיווכח כי אחוז גבוה ביותר מצהיר על שמירת כשרות ותומך בזהותה היהודית של המדינה.

הסקר שלפנינו מצביע על היחלשות כללית כמעט בכל הפרמטרים, כפי שעולה מפרק הסיכום בתקציר שערך ד"ר אלי סילבר. אמנם הוא נוטה לסכם באופטימיות לפיה "התמונה הכללית היא של יציבות יחסית", אך המספרים מלמדים על מגמת ירידה, לצערנו הרב.

את עיני צד ממצא בולט העובר כחוט השני בפרקים השונים שהוצגו, והוא קיומו של **פער משמעותי בין ההלכה וה'מעשה', בין ה'מצוי והרצוי', בין ה'הצהרה האמונתית-השקפתית' לבין החיים המעשיים**. למשל, 70% "רואים את עצמם כמי שמנהלים את חייהם ברוח ערכי היהדות", אך רק 58% "נמנעים מלאכול טרף", רק 44% "מפרידים בין כלי בשר לכלי חלב", רק 68% "לא אוכלים חמץ בפסח", ורק 41% "נמנעים מלעבוד בשבת בפרהסיא" ועוד (אגב, ברור לכולנו כי חיים יהודיים אינם רק 'בין אדם למקום', אך כך מרגלא בפומא דאינשי). כמחצית (51%) מאמינים כי "התורה והמצוות הן ציווי א-להי" אך רק 32% דתיים או שומרי מסורת "במידה רבה".

ומן החיים הפרטיים אל הציבוריים; יפה ש-70% סבורים כי "צריך להתחשב בצביון השבת בפומבי", אך זה בדיוק שיעור (70%) התומכים ב"פתיחת מרכזי קניות בשבת". ומעבר לשבת, 78% בעד שמירת אופיה היהודי של המדינה, אך 50% מתנגדים לכך ש"החיים הציבוריים יתנהלו לפי המסורת"... אפשר להצביע על מחצית הכוס המלאה - הצהרות הזדהות מרשימות עם עולם היהדות. אפשר להבליט את המחצית הריקה - התנהגות השונה באופן ניכר מן הערכים המוצהרים.

ב. התייחסות פרטנית

ומתוך כך אתייחס בשורות ספורות למספר נקודות:

- א. מסורתיים:** אני תומך בהחלט בטיפוח ה'זרם המסורתי' (-היינו של מגדירי עצמם כמסורתיים, ולא המסורתי-קונסרבטיבי), אך לא תוך טשטוש הזרם ה'דתי'. בתחום החינוך קיימת מכבר דיפרנציאציה גדולה, ואין כל קושי למסד (או לקבל כעובדה קיימת) זרם מסורתי במערכת החינוך.
- ב. חקיקה דתית:** ההזדהות העקרונית עם ערכי היהדות תומכת, לדעתי, בהמשך מגמות עקרוניות-חינוכיות של חקיקה דתית. לא כמחטף, אלא כהטבעת תו יהודי למדינתנו. לדעתי, ה'אינתיפאדה' המוסלמית הכשירה את הלבבות לכיוון זה, ואכמ"ל.
- ג. מפה פוליטית:** אינני רואה קשר של ממש בין הסקר למפה הפוליטית. ממילא חובשי כיפות ממלאים את האולמות של ועידות כל קשת המפלגות.
- ד. עולי ברית המועצות:** עולי חמ"ע עתידים לשנות את פני המדינה בכיוונים רבים, וביניהם צביונה היהודי. הנקודה העיקרית היא ריבוי הנכרים (שאין הסקר עוסק בהם), וזה הפך הרלבנטי ביחס להשפעת עולי ברית המועצות לשעבר על המדינה היהודית. חבל שהסקר לא בדק לעומק את נטייתם/רצונם/נכונותם/הסכמתם להתגייר, ובאיזה 'מחיר'?

